

Engelsk er ikke nok!

Helle Lykke Nielsen

I efteråret skal der være politiske forhandlinger om udmøntningen af Globaliseringsmidler til uddannelse frem til år 2012. Her bliver det uomgængeligt nødvendigt at diskutere om vi skal have færre eller flere fremmedsprog. For ganske vist tror danske unge at de kan klare sig i verden med ét 'lingua franca' (engelsk) og én 'cultura franca' (amerikansk), men i praksis har vi også brug for arabisk, kinesisk, urdu og mange af de andre store sprog, der tales ude i verden. Ellers kan Danmark ikke fastholde sin placering i toppen af den internationale globaliseringsliste og klare sig i konkurrencen med lande som f.eks. Finland.

Artiklen har været bragt i Indblik.nu d. 3. oktober 2008

<http://www.indblik.nu/>

Hvad er en etiketteklokke? Umiddelbart ku' man måske tro det var en af dem, borgerskabets fine damer brugte i forrige århundrede, når de skulle kalde på tjenestepigen – som når Maude ringede efter Laura i Matador. Men det er det ikke: Etiketteklokker er noget der findes på pænere offentlige toiletter – og kun dametoiletter – i Sydkorea, hvad enten det nu er Starbucks cafeer i Seoul, i lufthavnen eller i Lotte, der er Sydkoreas svar på Illum og Magasin. *Ring a bell...?*

Selv mødte jeg fænomenet første gang på Korea Universitetet i Seoul. Efter først at have opdaget dimsen, der vel måler 10 gange 20 cm og typisk er placeret til højre for WC'et, lidt over toiletrullen, spekulerede jeg i flere dage på, hvad den mon skulle bruges til, og ikke mindst hvad der ville ske hvis man trykkede på knappen: Ville vagten komme styrtende, gik sprinkleranlægget i gang, eller ville en lille net koreansk dame banke på døren og spørge om der var noget hun kunne hjælpe med?

Efter tre dages spekulationer tog jeg mod til mig og prøvede. Og stor var min forundring, da der ikke rigtigt skete noget – indtil det gik op for mig at de lyde, jeg troede kom fra nabotoiletet – vand der højlydt blev skyllet ud og cisterner der derefter langsomt og tydeligt blev fyldt op igen – kom fra min egen etiketteklokke. Og først da forstod jeg hvad den skal bruges til: Pæne koreanske damer frembringer ikke upassende lyde, heller ikke under toiletbesøg, og skulle det alligevel ske, kan et hastigt tryk på klokken hjælpe til at tilsløre det, som ikke bør komme andre for øre...

Grin bare, men det jeg husker tydeligst fra mødet med klokken, var ubehaget ved ikke at vide hvad der ville ske, når jeg trykkede på den. Og det kom noget bag på mig, for efter en rejse til Japan for nogle år siden troede jeg ikke, der længere var noget der kunne overraske mig på et toilet: Når man én gang i sit liv har stået hjælpeløs foran et af de utallige højteknologiske toiletter med 10-20 knapper der på japansk angiver om vandet i WC'et skal spule op eller ned, er koldt eller varmt, cirkulerer, masserer eller bare skyller ud, skal der noget til, før følelsen af ubehag og usikkerhed dukker op igen.

Og hvorfor så denne interesse for asiatisk toiletkultur? Man finder jo ud af det hen ad vejen og overlever selvfølgelig både overraskende vandskyl, vådt tøj

og den følelsesmæssige usikkerhed der er forbundet med at skulle klare ukendte situationer. I vores globaliserede tidsalder er der andre og større udfordringer, der skal klares, ikke sandt?

Og så alligevel: Er der noget man kan lære af fx at være i Østasien, er det, at engelsk slet ikke slår til. Det gælder ikke kun toiletbesøg, men også restauranter, transport og alle mulige andre praktiske anliggender. For slet ikke at tale om komplekse situationer, der kræver andet og mere end at trykke på en knap eller pege på et menukort. Hvis ikke man er så heldig at løbe ind i én af de ganske få der kan levere et forståeligt engelsk på minimalistniveau – og det er man som regel ikke, når man bevæger sig uden for storbyens elitære cirkler - bliver opgaven næsten uoverkommelig.

Dansk Industri lavede sidste år en rapport, *Mere (end) sprog* hvor de spurgte danske virksomheder om deres behov for fremmedsprog. Og her var svaret at det vigtigste for virksomhederne var faglig viden om produkter og god forretningsforståelse kombineret med solide engelskkundskaber – derudover havde man kun moderat behov for medarbejdere med særlige sproglige kompetencer. Sjovt nok er finske forskere kommet frem til det modsatte: finske arbejdsgivere forstår arbejdspladsen som flersproglig og stiller derfor høje krav til de ansattes fremmedsproglige kvalifikationer, ikke mindst når det gælder universitetsuddannede. Engelsk er et *must*, men andre fremmedsprog er afgørende nødvendige – og de skal vel at mærke beherskes på et niveau, der sætter den ansatte i stand til at løse praktiske, kommunikative og ofte højt komplekse funktioner, som fx kulturbundne præsentationsstrategier af varer og ydelser på russisk, social *ice-breaking* på hollandsk, etc. Og så er det vigtigt at medarbejderne kan lære sprog i en fart, at de så at sige har "lært at lære sprog" – for hvem ved hvilke sprog der følger med den næste ordre. Men Finland er måske kun et forbillede for industrien, når det gælder mobiltelefoner og PISA-undersøgelser?

Og tro endelig ikke på danske politikere, erhvervsfolk og andre der i disse år deltager i en lind strøm af delegations- og udvalgsrejser til Østasien, og som kommer hjem med historier om at man sagtens kan klare sig med engelsk, at der altid ligger kniv og gaffel på restauranter, og transport og anden dagligdags forteelser slet ikke er noget problem. Ved nærmere eftersyn viser det sig nemlig altid, at disse delegationsfolk har mindst én tjenende ånd der flittigt sørger for

at tingene glider, at der er tolke til stede ved alle møder, og at folk ikke begiver sig ud på egen hånd uden passende back-up. De har ikke selv taget metroen i Tokyo, hvor alle stationsnavne står på japansk (og tro endelig ikke at den flinke uniformerede mand, der går rundt og svarer på spørgsmål fra japanske passagerer, kan hjælpe, for hans engelsk er enten ikke eksisterende eller ligeså uforståeligt som swahili). De har ikke selv skullet finde frem til et kontor på en adresse i en sidegade, har ikke selv skulle sørge for mad, har ikke prøvet at blive afvist fra restauranter, fordi de kun taler engelsk og ikke japansk eller koreansk... De har kort sagt levet i en "delegationskløkke", hvor ting bliver ordnet for dem. Det er selvfølgelig godt for dem, men afspejler ikke den virkelighed det er at skulle klare selv dagligdags funktioner i lande, hvor kun en lille elite behersker vor tids lingua franca, engelsk.

Det kan godt være at børn i både Kina, Korea og Japan – eller for den sags skyld i Mellemøsten eller Sydøsten - lærer engelsk i skolen, men det nytter jo ikke, hvis selv ekspedienten på Starbuck eller McDonald bliver tomme i øjnene når man på sit bedste langsommelige engelsk beder om en kop kaffe – hvorefter man selv febrilsk må trække på alle sproglige (og ikke-sproglige) ressourcer for at regne ud, at han derefter vil vide om kaffen skal være kold eller varm. De relativt få mennesker der behersker engelsk på et niveau der kan bruges kommunikativt og professionelt, tilhører stadig en ganske lille elite, og der er ikke meget der tyder på at det vil ændre sig i de kommende år, trods engelskundervisning, importerede engelsklærere og amerikanske reklameslogans i det offentlige rum.

Arabisk, kinesisk og russisk

Erfaringer fra sprogundervisning på danske universiteter viser, at danske unge ikke interesserer sig ret meget for at lære andre fremmedsprog end engelsk – de tror, de sagtens kan klare sig i en verden med ét lingua franca (engelsk) og én cultura franca (amerikansk). Men de tager fejl på et afgørende punkt: For ganske vist skal de beherske engelsk på højt niveau, men de skal også kunne klare en lang række opgaver, hvor andre sprog spiller en vigtig rolle – ikke kun ude i

den store verden hvor Danmark har ulandsprojekter, ambassader, projektkontorer og produktion af alt fra olieplatforme til øl, tøj og ost, men også på hjemmefronten, hvor det danske samfund skriger på kvalifikationer i fremmedsprog: Er det fx betryggende at den internationale nyhedsdækning herhjemme ofte bliver en gengivelse af emner fra *New York Times* og *the Economist*, mens antallet af journalister der kan læse *Der Spiegel* eller *Le Monde Diplomatique*, kan tælles på en hånd eller to? At redaktionsmedarbejdere med speciale i Mellemøsten eller Kina ikke kan arabisk eller kinesisk? At danske forskere og universitetsstuderende der arbejder med historiske, kulturelle eller sikkerhedspolitiske problematikker i Afrika, Asien eller Mellemøsten ikke kan læse kilder – aviser, tidsskrifter m.m. – på originalsproget, men er henvist til engelske oversættelser i det omfang de overhovedet foreligger? Er det i orden at udlændingesevice ikke kan gennemskue, om et arabisk eller persisk bilag er *fake* fordi de end ikke ved hvad vej papiret skal vende? Eller at danske soldater der skal ud og bedrive genopbygning i Afghanistan, ikke på forhånd har redskaber til at bryde isen til dem de skal hjælpe? Og så har jeg endda ikke medtaget de mange små og store eksportvirksomheder der begrænser sig til det nordiske og engelsksprogede marked af frygt for de problemer der kunne opstå, hvis de skulle sende varer til andre sprogområder...

Vi skal ikke ha' færre fremmedsprog i Danmark, men flere. Vi kan ikke længere nøjes med traditionelle europæiske kultursprog som tysk, fransk og spansk, men må åbne op for arabisk, koreansk, urdu og mange af de andre store sprog, der tales ude i verden – dem har vi nemlig også brug for, både ude og hjemme: Det store boom i kinesisk og indisk økonomi, det tætte naboskab med Rusland, og de mange indvandrere i Danmark fra arabisk- og tyrkisktalende områder taler deres eget tydelige sprog. Og skulle nogen være i tvivl, bør de læse de klare anbefalinger, kulturministeriets udvalg har givet i rapporten *Sprog til tiden*:

http://www.kum.dk/graphics/kum/Netpub/Sprog%20til%20tiden/Sprog_til_tiden/pdf/sprog_til_tiden_netpub.pdf, s. 10).

Og ikke blot har vi brug for flere fremmedsprog, de skal også læres og formidles på nye måder: Fremmedsprog skal ikke længere kun anskues som dannelesfag, hvor grammatik, kultur og litteratur går op i en højere enhed, men

også være redskabsfag, der hurtigt og effektivt kan læres takket være sund pædagogisk praksis og gode lærematerialer. Det kræver nytænkning hos de politikere der skal fordele pengene, og høj grad af omstillingsparathed i hele uddannelsessektoren, men er helt nødvendigt for at modernisere og opkvalificere det danske arbejdsmarked.

Vi skal med andre ord opbygge et fleksibelt fremmedsprogligt beredskab, der ved hjælp af samtænkning, pædagogik og ny teknologi kan tilbyde kompetencer og læringsmoduler til alle danskere – og hvem ved, måske også til andre europæere? - hvad enten det er til gymnasieelever i Ålborg, journaliststuderende med speciale i Kina og Korea eller olieingeniører på job i Qatar. Det kan med fordel foregå fra et eller flere nationale sprogcentre som tilbyder materialer, vejledninger, efteruddannelseskurser – og såmænd også gerne konkrete sprogkurser – til alle interessenter: grundskoler, gymnasier, højere læreanstalter, virksomheder, offentlige myndigheder, *you name it*. For det er det der er brug for i en globaliseret verden, hvis Danmark skal fastholde sin placering i toppen af den internationale globaliseringsliste og klare sig i konkurrencen med lande som fx Finland.

Fakta om globaliseringspuljen:

Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre indgik i 2006 en omfattende aftale om investeringer i fremtidens vækst og velfærd. Med aftalen blev der etableret en globaliseringspulje på i alt knap 42 mia. kr. (2009-priser) i perioden 2007-2012. Globaliseringspuljen skal medvirke til at gøre Danmark til et førende vækst-, videns og iværksættersamfund. På finanslovforslaget for 2009 er der afsat i alt ca. 6,4 mia. kr. i 2009. Det er ca. 2,1 mia. kr. mere end i 2008.

Kilder:

Dansk Industri: *Mere (end) sprog*, København, 2007:

<http://www.di.dk/NR/rdonlyres/510B7777-BBC7-4C8D-BDD7-F81F694321D1/0/Sprograpport.pdf>